

Maximera välfärd, inte BNP

DAVID GRANLUND

Nils-Eric Sandberg (2015) kommer med fyra påståenden med anledning av min ledare (Granlund 2015): ett högst relevant, som förhoppningsvis är början till en intressant debatt om relativ konsumtion och beskattning; ett mindre av faktakaraktär; samt två som baseras på missförstånd om vad jag skrev, vilka jag först bemöter.

För det första: Jag förespråkade inte marginalskatter på uppemot 93 procent som under 1970-talet och bemöter därför inte diskussionen om risken för ett höginflationssamhälle. Jag skrev att den vikt vi lägger vid relativ konsumtion, i frånvaro av varuskatter och andra skäl för beskattning, är ett argument för en marginalinkomstskatt på kring 50 procent. Detta är lägre än skattekilarna för löntagare i Sverige i dag. Förutom att argumentera för återinförd fastighetsskatt uttalade jag mig dock inte om hur marginalskatterna i Sverige bör förändras, eftersom ett sådant uttalande även bör väga in fördelningsargument och alla andra skäl för beskattning. Min poäng var bara att det faktum att vi bryr oss om relativ konsumtion har stor betydelse för hur skattesystemet bör utformas. Jag ber om ursäkt om min formulering om att relativ konsumtion talar för högre marginalskatter tolkades som en jämförelse med marginalskatterna i Sverige i dag; jämförelsen avsåg ett scenario där människor inte bryr sig om relativ konsumtion.

För det andra: Jag har inte beräknat hur marginalskatterna bör sättas utifrån ett fördelningsperspektiv, och att jag inte har tagit upp den sociala rörligheten,

som då är en viktig faktor, är därmed inte relevant. Att vi bryr oss om relativ konsumtion är ett effektivitetsargument för skattekilarna, vilket skulle bestå även om alla människor vore identiska och mötte samma timlön. Anledningen är att i frånvaro av skattekilarna är de samhällsekonomiska fördelarna med ökad konsumtion bara ungefär hälften så stora som de privatekonomiska, samtidigt som de samhällsekonomiska kostnaderna för att uppnå ökad konsumtion (i form av mindre fritid) är lika med de privatekonomiska. Här vill jag även bemöta Sandbergs faktapåstående att "[h]öga marginalskatter slår in en kil mellan den privatekonomiska och samhällsekonomiska kalkylen" (s 90). Detta gäller endast marginalskatter som är för höga i förhållande till de externaliteter som bl a preferenser för relativ konsumtion ger upphov till.

Slutligen kommer vi till den högst relevanta kommentaren. Sandberg har helt rätt i att kraftiga skatter reducerar innovationernas välståndsskapande effekter. Skulle vi minska skattekilarna är det troligt att människor skulle utbilda sig mer, jobba mer och hårdare och uppfinna mer. Vill man maximera BNP är detta otvetydigt bra. Är individens välbefinnande målet måste man dock korrekt väga värdet av den ökade konsumtion mot kostnaderna i termer av mindre fritid och ökade ansträngningar.

På grund av utrymmesbrist besvarar jag inte Sandberg i övrigt utan hänvisar till Frank (2005).

REFERENSER

Frank, R H (2005), "Positional Externalities Cause Large and Preventable Welfare Losses", *American Economic Review*, vol 95, s 137-141.

Granlund, D (2015), "Skattekilarna får inte bli för låga", *Ekonomisk Debatt*, årg 43, nr 1, s 3-4.

Sandberg, N-E (2015), "Var ligger vinsten med skattekilarna?", *Ekonomisk Debatt*, årg 43, nr 3, s 90.

REPLIK

David Granlund är docent i nationalekonomi vid Umeå universitet och medlem av redaktionen för *Ekonomisk Debatt*. david.granlund@econ.umu.se